

První jednání Rady Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

nemalou část kapacity věnují jednotlivé správy CHKO agendě, která nemá pro ochranu území zásadní význam – posuzují totiž třeba individuálně výstavbu i v zastavěných územích obcí ve čtvrtých zónách. Radou AOPK ČR bylo doporučeno tento problém vhodně řešit dílčí novelou stavebního zákona.

Další setkání Rady proběhne v květnu. Hlavním tématem bude náhrada újmy za ztížení zemědělského, lesnického a rybníčního hospodaření a ukázky péče o zvláště chráněná území v praxi.

*Foto Martin Bílek
František Pojer, Karolína Šůlová*

Praha – V polovině ledna 2012 se uskutečnilo první zasedání Rady Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Tento poradní orgán byl ustanoven s cílem otevřít profesionální ochranu přírody zainteresované veřejnosti z řad uznávaných osobností, zejména z oblasti vědy, legislativy, veřejné správy a neziskového sektoru. Vedle zpětné vazby bude Rada i inspirací při koncepční a strategické práci organizace.

Složení Rady je proto velmi pestré, členství je čestné, aktuálně je jmenováno 20 externích členů. Předsedou je Petr Sklenička, děkan Fakulty životního prostředí ČZU, místopředsedou František Pojer. Jednání se zúčastnil i Tomáš Tesar, náměstek ministra životního prostředí.

V úvodu lednového setkání komentoval ředitel AOPK ČR František Pelc aktuální problémy ochrany přírody – zejména omezování financí, které slouží k praktické péči o krajinu, administraci náhrady újmy za ztížení zemědělského, lesnického a rybníčního hospodaření či nedostatečnou práci s veřejností. Zmínil ale také úspěchy, jako jsou záchranné programy ohrožených druhů či návrat sokola stěhovavého.

Podstatnou část diskuse věnovali účastníci problematice územního plánování a krajinného rázu. Ředitel AOPK ČR konstatoval, že

Přehled externích členů rady Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

Ing. Miroslav Zámečník – ekonomický expert, člen Národní ekonomické rady vlády
doc. Dr. Ing. Tomáš Vrška – expert v lesnické ekologii a pěstění lesa Mendelovy univerzity, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.
Mgr. Tomáš Úlehla – poslanec PSP ČR, místopředseda výboru pro životní prostředí PSP ČR, bývalý primátor Zlína, biolog
Mgr. Milan Štoviček – poslanec a předseda výboru pro životní prostředí PSP ČR, starosta Litvínova
prof. Ing. Dr. Bořivoj Šarapatka, CSc. – poslanec a místopředseda výboru pro životní prostředí, předseda podvýboru pro ochranu přírody a krajiny PSP ČR, expert na ekologické zemědělství
prof. Ing. Petr Sklenička, CSc. – krajinářský ekolog, děkan Fakulty životního prostředí ČZU
PhDr. Ivan Rynda – sociální a kulturní ekolog, Fakulta humanitních studií UK
prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc. – ekolog, ředitel Centra pro otázky životního prostředí UK, bývalý ministr ŽP
JUDr. Svatomír Mlčoch – právní expert, bývalý náměstek ministra ŽP
doc. RNDr. Ladislav Miko, PhD. – Evropská komise, bývalý ředitel pro ochranu přírody Generálního ředitelství pro životní prostředí EK, bývalý ministr ŽP
Ing. arch. Václav Mendl – poslanec a člen výboru pro životní prostředí PSP ČR, bývalý náměstek ministra pro místní rozvoj a primátor Brna
prof. RNDr. Pavel Kovář, CSc. – geobotanik, bývalý děkan Přírodovědecké fakulty UK
Mgr. Vojtěch Kotecký – biolog, programový ředitel Hnutí Duha
Ing. Kateřina Konečná – poslankyně a místopředsedkyně výboru pro životní prostředí PSP ČR
Ing. Dan Jiránek – předseda Svazu měst a obcí, primátor Kladna
RNDr. Helena Illnerová, DrSc. – fyzioložka, bývalá předsedkyně AV ČR a České učené společnosti
Ing. Jan Hřebačka – ředitel Správy KRNP
PhDr. Robin Böhnisch – poslanec a místopředseda výboru pro životní prostředí PSP ČR
prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc. – zoolog, proděkan pro vědecko-výzkumnou činnost Fakulty životního prostředí ČZU
RNDr. Libor Ambrozek – botanik, předseda ČSOP, bývalý ministr ŽP

AOPK ČR na nové adrese

Praha – Od začátku letošního roku sídlí ředitelství Agentury ochrany přírody a krajiny ČR na adrese Praha 11 – Chodov, Kaplanova 1931/1. Pro mnohé to místo není neznámé, ve stejném budově působila ještě před deseti lety Správa chráněných krajinných oblastí ČR a později Státní fond životního prostředí. Podstatnou výhodou nového sídla je, že AOPK ČR zde – na rozdíl od bývalého pracoviště v Nuslích – neplatí komerční nájem, protože celý objekt je majetkem SFŽP a v gesci resortu životního prostředí. V čase nedostatku financí se tak jedná o nezanedbatelné úspory v rozpočtu. Všichni zaměstnanci ředitelství jsou navíc dostupní na jednom místě, pro mimopražské návštěvníky je sem jednodušší příjezd i možnosti parkování. Rozšířila se také otevírací doba odborné knihovny, kterou můžete navštívit každý den dopoledne a odpoledne do 15 hodin, ve středu odpoledne až do 6 hodin večer a v pátek dopoledne do 12 hodin.

–kš–

Foto Martin Bílek

Botanická sekce v Bílých Karpatech

Bílé Karpaty – Dne 27. ledna se na Správě CHKO Bílé Karpaty konala již po šestadvacáté tradiční Botanická sekce, které se zúčastnila téměř padesátka profesionálních i amatérských botaniků, pracujících v tomto území, a to na obou stranách česko-slovenské hranice.

Botanická sekce vznikla v roce 1986 při tehdejší Poradní sboru Správy CHKO Bílé Karpaty a od té doby se setkání konají každoročně. Z původních sedmi zakladatelů se rozrostla na více než 70 zvaných zájemců. Patří k nim zástupci několika univerzit (Masarykova univerzita Brno, Jihočeská univerzita České Budějovice, Univerzita Palackého Olomouc, Karlova univerzita Praha, Mendelova univerzita Brno, Univerzita J. A. Komenského Bratislava), České a Slovenské Akademie věd i orgánů ochrany přírody a nevládních organizací.

V prvních letech byla pozornost zaměřena na základní průzkum území, zpracování regionálního červeného seznamu a probíhaly diskuse o managementových zásadách. V současnosti má setkání podobu pracovní konference, při které jsou prezentovány výsledky v území probíhajících grantů, výzkumů a řešených studentských prací, a to z obou stran pohorí.

Zápis fytoocenologických snímků na Vojšických loukách v rámci mezinárodního projektu Salvere

V letošním roce se účastníci sekce například seznámili s výsledky pětiletého projektu „Syntéza poznatků o stavu biodiverzity travních porostů v CHKO Bílé Karpaty s cílem vytvoření metodiky pro zachování biodiverzity tohoto ekosystému“. Poněkud nebotanickým doplněním byl křest publikace „Atlas rozšíření suchozemských plžů v CHKO Bílé Karpaty“, který byl jedním z výstupů tohoto projektu.

Prof. Karel Prach informoval o výsledcích sledování sukcese na zatrávněných polích, na kterých další kolegové z Jihočeské univerzity sledují i úspěšnost klíčení a vzházení vybraných poloparazitických druhů rostlin a orchidejí.

Ing. Iva Semanová z Výzkumné stanice travinářské Zubří přítomné demostrovala výsledky obnovy travních porostů zeleným senem a výsevem regionální směsi semen v rámci mezinárodního projektu SALVERE.

Doc. Jitka Klimešová z Botanického ústavu AV Třeboň se snažila odpovědět na otázku, které funkční vlastnosti rostlin jsou spojeny s druhovými změnami v různé obhospodařovaných loukách

Nechyběl ani přehled botanických aktivit, prezentovaný Správami CHKO Bílé i Biele Karpaty a představení zajímavých nálezů za loňský rok.

Text a foto Ivana Jongepierová

Odešla Milena Leiská

Koncem minulého roku, 22. listopadu 2011, zemřela RNDr. Milada Leiská, dlouholetá pracovnice státní a dobrovolné ochrany přírody. Odešla stejně tiše jako proběhl celý její život věnovaný ochraně

přírody a hodnot spojených s tímto celoživotním postojem a programem. A tak je jennom otázkou, na co vzpomenout.

Stále se mi vracejí myšlenky na naši první úspěšnou spolupráci, z níž vzešlo vyhlášení chráněné krajinné oblasti Šumava (původně koncipované jako Šumavský národní park) dne 27. 12. 1963. Obrovská podpora ideje ochrany Šumavy manželi Leiskými tehdy přinesla své ovoce. Nemohu zapomenout na Miladinu úžasnou pracovitost. Spolupráce s ní mi otevřela nový svět, neboť společnost lidí pracujících v dobrovolné ochraně přírody představovala nejen pestrou směsici různých odborníků, ale především lidí, kteří vyznávali jiné hodnoty než většinová společnost, jež jimi tak trochu pohrdala. Dalším obdobím naší spolupráce byla až osmdesátá léta, kdy jsme se stali kolegy ve Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody (SÚPPOP). Spolupráce s Dr. Leiskvou nám tehdy umožnila rozvinout aktivní ochranu živočichů, ať již to byly vlastní repatriační programy návratu rysa na Šumavu, nebo posilování populace orlů mořských na Třeboňsku, vysazování rarohů a sokolů stě-

hových odchovaných v Miloticích, nebo důslednou kontrolu dodržování vyhlášky č. 80/1965 Sb., o ochraně živočichů.

Nelze zapomenout ani na její záznamy z přednášek Ekologické sekce Čs. biologické společnosti při ČSAV. Záznamy, o které jí sice nikdo neřikal, ale které nám pomohly při sepsání rozboru environmentální situace v tehdejší Československu – Zprávy o stavu životního prostředí, zpracované pro předsednictvo vlády ČSSR. Zveřejnění této zprávy v zahraničním vysílání v roce 1983 se stalo rozbuškou, která odstartovala diskusi o utajování informací o stavu životního prostředí před vlastním národem.

Jistě mi nebudou mít za zlé kolegové, bývalí i současní pracovníci ochrany přírody, když poděkuji Miládce (tak jsme ji vždy říkali) i jejím jménem za její celoživotní práci v ochraně přírody a krajiny. Pro její skromnost a pracovitost jí patří čelné místo v ochrannářském nebi.

Čest její památce.

Text a fotografie Pavel Trpák

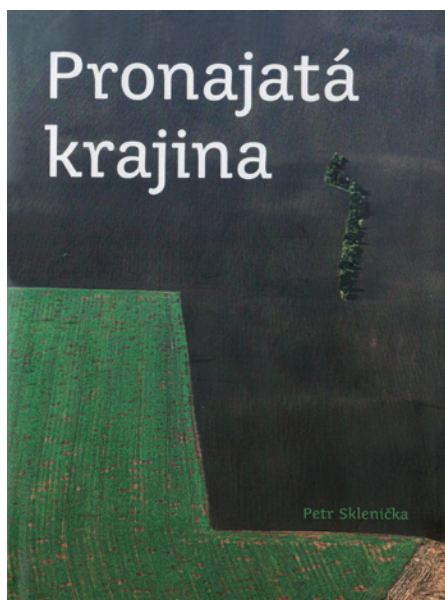
Nekrolog

Petr Sklenička: Pronajatá krajina

Na rozdíl od mnohých spasitelů a jejich statí tahle útlá knížka působí osvěžujícím dojmem. Proč? Protože je psaná krajinným ekologem, který netrpí nedostatkem odborných znalostí, praktických zkušeností a pozorovatelského talentu. Je to jakási sbírka krátkých úvah o naší krajině z různých a někdy i méně běžných pohledů. To dobře dokresluje i názvy kapitol: *Kdo je odpovědný za krajinu? Čist krajinu. Subjektivní problém s krajinným rázem. O paměti krajiny. Dobře miněná biopliv. Zglajchšaltovaná péče. Krajiny zvuků. Land art-umění uprostřed krajiny. Jak může projektovat revitalizace ten, kdo není rybářem? Krajina s.r.o. Větrníky jako symbol. Propast mezi vědou a praxí. Víra metodiky aneb šablona pro krajinu. Ztracené meliorace.*

Esence knihy je skrytá v textu uvodujícím celou publikaci: „*Pronajatá, v níž vlastníci nehosподаří, ale své pozemky propachtují. Pronajatá, svěřená nám na poměrně krátkou dobu, abychom ji brzy předali dalším generacím. Krajina se nám mění před očima a my v péči o ní často selháváme. Posledních dvacet let ale přináší i spoustu dobrých zpráv o krajině a společnosti.*“ Autor, vysokoškolský pedagog, jeden z našich předních krajinných ekologů a krajinných projektantů, v krátkých úvahách čtenáři podhaluje řadu problémů, které naše krajina má, nebo spíše, které má naše společnost s ní. Sklenička v neplatných textech podtrhuje skutečnost, že krajina je zrcadlem nás samých, našich přístupů k životu, našich preferencí, naší nadutosti, chamtivosti a nedostatečné pokory. Nebo naopak – může být dokladem zdravého selského rozumu, citu a uvážlivého vztahu k okolí a snahy o jeho rozumné a udržitelné využívání.

Autor správně postihuje, že problém je ve velké míře spojen s absencí zodpovědných vlastnických vztahů, které byly rozmetány komunistickým režimem a dosud se je nepodařilo plnohodnotně rehabilitovat. Poněkud překvapivě odhaluje, že velká většina lidí, soukromé vlastníky bohužel nevyjímaje, se domnívá, že za ekologickou stabilitu krajiny, dobrý vodní režim či zelenou infrastrukturu je prioritně zodpovědný stát. Sebelepší a snaživější úředník či od-

borník však zodpovědného hospodáře prostě nemůže nikdy úplně nahradit, jakkoliv jsou podpůrné národní i evropské programy k péči o krajinné prostředí významné a někdy i smysluplné. Zákony a metodické předpisy se navíc často stávají zaklínadlem zainteresované veřejnosti, která se domnívá, že právě tudy vede cesta k hezčí, stabilnější, vhodně využívané a prostorově organizované krajině.

Přestože autor veskrze kriticky líčí naše zacházení s krajinou, je potřeba ocenit jeho poctivé hledání kořenů problému. Celou knížkou navíc procházejí náměty k možným východiskům. Stejně jako autor nehoruji pro moře fotovoltaiky na polích a určitě se nedostatečně preferovalo jejich umísťování na střechy budov – od rodinných domů, přes sklady až po továrny. Nesouhlasím ale s tím, že vynětí půdy pro tento účel je prakticky stejně ekologicky problematické jako její zaasfal-

tování či zabetonování. Stejně tak bych polemizoval s interpretací cen energií z těchto a jiných obnovitelných zdrojů. Faktorů, proč se jejich výkupní ceny staly najednou společensky neúnosnými, je daleko více a na něco budeme znát odpovědi (snad) až trochu později. Nicméně i zde platí, že nic se nemá přehánět, a to už s pisatelem opět souzním. Chtěl-li bych být ještě trochu hnidopichem, vyhlásky neschvaluje parlament (str. 12).

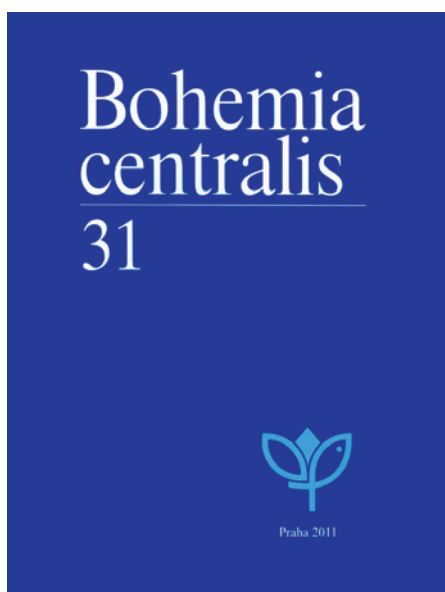
Knižku může se zájmem přečíst kdokoliv, ale určitě ji doporučuji všem, kteří se krajinou profesně zabývají nebo jim leží její budoucnost na srdci. Přejí si méně všeznalých spasitelů, kteří hodiny mlátí prázdnou slámu o potřebě komplexnosti ochrany krajiny, aniž by chápali a znali elementární instrumenty, které chtějí poněkud trapně, jakoby nově zavádět, a více takových autorských knížek které jsou podnětné pro profesionálního ochránce krajiny, vlastníky a hospodáře i politiky. Profesoru Skleničkovi patří dík za jeho netradiční vhled do problematiky péče o náš domov – naši krajinu.

František Pelc

Sklenička P.: Pronajatá krajina. Centrum pro krajinu s.r.o. Praha 2011. 137 stran. ISBN 978-80-87199-01-5.

Bohemia centralis č. 31

Koncem roku 2011 vydala AOPK ČR další číslo regionálního odborného sborníku *Bohemia centralis*, tentokrát věnované Křivoklátsku. V této souvislosti je třeba připomenout, že již čtvrtý ročník sborníku, poprvé vydaného v roce 1975, byl zaměřen na stejnou oblast, a čtenář se s odstupem téměř 40 let může přesvědčit o obrovském pokroku ve znalostech tohoto území, zejména ve vztahu k chráněné přírodě a krajině. Zatímco před bezmála 40 lety obsah sborníku souvisel s přípravou vyhlášení CHKO, poslední číslo je výsledkem shromažďování odborných vědeckých

podkladů a jejich vyhodnocení v souvislosti s návrhem národního parku Křivoklátsko. Na 576 stranách jsou ve více než 30 článcích prezentovány údaje a poznatky z mnoha oborů.

Články jsou doplněny mapkami, tabulkami a obrázky a celá publikace je vybavena také barevnými fotografiemi dokumentujícími stav, bohatost, krásu a význam této jedinečné části středních Čech a celé naší republiky. Přípravu sborníku koordinovalo Krajské středisko Praha a střední Čechy.

František Pojer